

SCI-FI FŐVÁROS MÁRKAÉPÍTÉSE AZ ÁZSIAI SZTYEPPÉKEN A NEVET VÁLTÓ KAZAHSZTÁNI NUR-SZULTAN ESETE

SZERZŐ: **PAPP-VÁRY ÁRPÁD FERENC** | KUTATÓ | NEUMANN JÁNOS EGYETEM (KECSKEMÉT) VÁROSMARKETING
ÉS GEOSTRATÉGIA TUDÁSKÖZPONT | DÉKÁN | BUDAPESTI METROPOLITAN EGYETEM
E-MAIL: APAPPVARY@METROPOLITAN.HU

A volt Szovjetunió utódállamai és azok fővárosai közül több is komoly fejlődési pályát futott be, a legérdekesebb azonban talán Kazahsztán és Nur-Szultan esete. Ez a település ugyanis harminc éve, a szovjet birodalom felbomlásakor még negyedakkora volt, ráadásul először nem is lett főváros. Sőt, még csak nem is ez volt a neve! Ezzel szemben, aki ma ellátogat ide, olyat láthat, ami talán csak Dubajhoz hasonlítható: a semmiből kinőtt, sokszor nem túl funkcionális építészeti remekműveket – de nem a tengerparton, hanem a kietlen sztyeppe közepén.

A város fejlődése azért is érdekes, mert lényegében az országot 2019-ig elnöklő Nurszultan Nazarbajev vízióját testesíti meg: ő volt az, aki kitalálta, hogy a fővárost át kell ide helyezni Almatiból, és azt is, hogy új nevet kell adni neki. Ez stílszerűen Asztana lett, ami annyit jelent: főváros. 2019 óta a település az akkor lemondott elnök keresztnevét viseli: ma már Nur-Szultanként találjuk meg a térképen. Az egykori vezető víziója az egész városban tetten érhető, olyannyira, hogy saját kézzel rajzolta meg az említett grandiózus épületek terveinek egy részét.

Az idén januári kazahsztáni események fényében persze kérdés, hogy hosszú távon is Nur-Szultan lesz-e a település neve, vagy hogy egyáltalán ez marad-e a főváros. A cikkben azonban nem politikai, hanem elsősorban brandingszempontból kívánunk tekinteni Nur-Szultánra, és igyekszünk így bemutatni.

MIT TUDUNK KAZAHSZTÁN RÓL?

Nos, valljuk be, a legtöbben nem sokat. Többnyire csak annyit, hogy a Szovjetunió egyik utódállama, amely mostanában a hírekbe az ott kirobbant tüntetések miatt került be. Azt azonban már nem biztos, hogy tudjuk, hogy Oroszország után ez a második legnagyobb utódállam, sőt földrajzi területe alapján a világ kilencedik legnagyobb országa! Persze talán azért is a kevés információ, mert mindössze 18,5 millióan laknak ezen a hatalmas területen.

Mivel az ország nem túl ismert, nem csoda, hogy imázsa se nagyon van. Az országmárka fogalmát megteremtő és a PAGEO-klub keretében Budapesten is előadást tartó Simon Anholt 50 ország imázsát hat dimenzió alapján felmérő 2016-os Nation Brands Indexében Kazahsztán a 48. helyet szerezte meg, és mindössze Nigériát és Iránt előzte meg. Előtte volt többek közt Szaúd-Arábia (45.), Ecuador (43.), Kuba (41.) vagy Dél-Afrika (35.) is. És a földrajzilag nagy kiterjedésű fejlődő országokat még nem is említettük: a felmérés szerint sokkal jobb az imázsa Indiának (31.), Kínának (24.), Braziliának (23.), de Oroszországnak (22.) is. Pusztán érdekességként: Magyarország a 28. volt ezen a listán a vizsgált 50 országból.

Persze Kazahsztán 48. helye valójában nem is olyan meglepő. Ha ugyanis az Anholt-féle klasszikus országmárka-dimenziókat nézzük, nemigen tudunk egyik ponthoz sem mit rendelni:

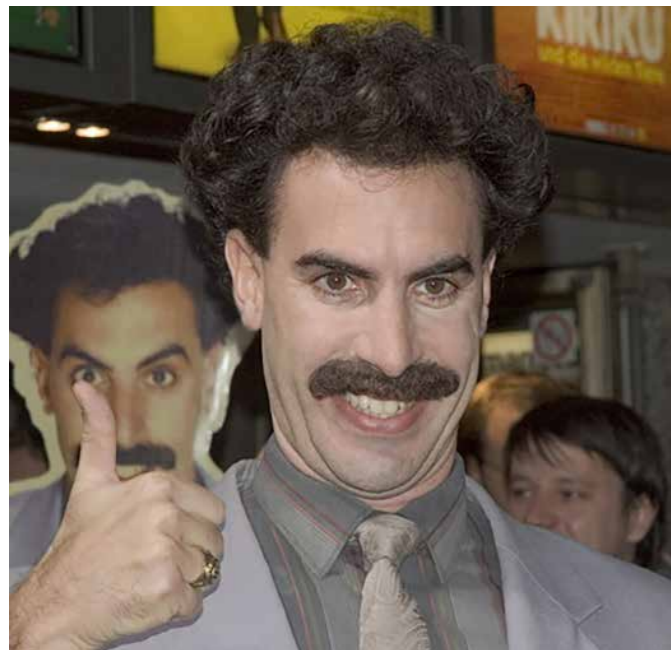
- **Turizmus:** Nem különösebben sokan vannak, akik épp Kazahsztánban szeretnének nyaralni. Ahogy nincs is túl sok turista az országban: e cikk szerzője egy teljes, Nur-Szultánban (pontosabban akkor még Asztánában) töltött hét alatt se nagyon találkozott utazókkal. Az ország látványosságairól se sokat hallani a nemzetközi médiában, bár azért a főváros futurisztikus épületei időnként előkerülnek.

- **Befektetés és letelepedés:** A nyugati cégek itteni befektetéseiről nem nagyon lehet olvasni-hallani, pedig nagyon is jelen vannak, a külföldi investíció folyamatosan és dinamikusan nő. Ahogy megtalálható az összes nagyobb márka is: a bevásárlóközpontok kínálata meghaladja egy magyarországi shopping mallét.
- **Export:** Híres kazah márkát se igazán ismerünk, és termékeket sem tudunk feltétlenül kapásból mondani, hacsak nem az olaj az.

- **Kormányzás:** Az átlagembernek többnyire csak valamiféle homályos, sztereotipikus elképzelése van, hogy a szovjet utódállamok többségéhez hasonlóan itt is valamiféle diktatúra lehet, személyi kultusszal.

- **Kultúra:** A kazah kultúra nem túl ismert. Még nekünk, magyaroknak sem, pedig bizonyos elméletek szerint a két nép közti szálak egyértelműek. Ahogy az ottani mondás tartja: kazahu pen mazsar tuis, azaz a kazahok és a magyarok rokonok.

- **Emberek:** Érdekes módon erről a pontról lehet véleményünk, van ugyanis egy híres kazah, aki világszerte megtöltötte a mozikat. De a helyzet az, hogy ő sem kazah. Sőt, soha nem is járt Kazahsztánban! Ráadásul első kazah vonatkozású filmje meglehetősen negatívan tüntette fel az országot és az itteni embereket. Igen, az ő neve Borat, azaz Sasha Baron Cohen. A Borat – Kazah nép nagy fehér gyermeke menni művelődni Amerika kétségtelenül nem festett jó képet az országról, így aztán amikor az államelnök, Nurszultan Nazarbajev az első

Borat-film bemutatásának évében, 2006-ban George Bush akkori amerikai elnökkel találkozott, megbeszélésük egyik pontja állítólag az volt: „Kazahsztán imázsa Borat után”. Nemcsak reklámkampányba, de meglehetősen offenzívába kezdtek a film és annak főszereplője, Sasha Baron Cohen ellen. Később belátták – a pletykák szerint Nazarbajev elnök lányának hatására –, hogy a film legalább annyira az Egyesült Államok, mint Kazahsztán paródiája, ráadásul segítségével olyanok is felfigyeltek az országra, akik korábban még sosem hallottak róla. A 2020-ban bemutatott Borat 2. filmre (Borat utólagos mozifilm: Produkciós kenőpénz szállítása az amerikai rezsimnek a Kazahsztán egyszeri dicsőséges nemzetének hasznára) ennek következtében már sokkal okosabban reagált az ország vezetése. Olyannyira, hogy egy olyan turisztikai kampányt indítottak, amelynek nem más lett a szlogenje, mint Borat híres mondása: „Very nice!” Ez még Sasha Baron Cohent is olyannyira meglepte, hogy nem egy újabb fricskázó mondattal válaszolt, hanem azzal: „Azért választottam Kazahsztánt, mert szinte senki sem ismeri Amerikában, vad, vicces, kamuországot hoztunk tehát létre belőle. A valódi Kazahsztán gyönyörű, társadalma modern és büszke, tehát a Borat ellenkezője.”

AZ ÖTSZÖR NEVET VÁLTÓ VÁROS

Mivel az országról ennyire keveset tudunk, különösen meglepő a valóság, ami fogad minket, legalábbis a fővárosban. A hely ugyanis olyan, mintha szó szerint egy sci-fi filmbe kerülnénk: futurisztikus és többnyire monumentális épületek mindenütt, és minden vadonatúj.

Utóbbin persze nincs mit csodálkozni, ha tudjuk, hogy Nur-Szultan mindössze 24 éve főváros. Sőt, a település nincs kétszáz éves: 1830-ban alapították meg Akmola néven, majd

1832-ben átnevezték Akmolinszkra. 1961-ben jött a következő névváltás: 1994-ig a település a Celinograd nevet viselte, majd ismét Akmola lett. Aztán 1998-ban Almati helyett az új főváros lett, szó szerint is: a kazah nyelven fővárost jelentő Asztana nevet kapta. A főváros áthelyezése egy alig 300 ezer főt számláló településre a több mint egymillió lélekszámú Almatiból komoly meglepetés vagy inkább egyenesen sokk volt. Nurszultan Nazarbajev elnök döntése mögött nemcsak gazdaságfejlesztési, régióerősítési szempontok álltak, hanem politikai okok is: földrajzilag szeretett volna inkább Oroszországhoz, semmint Kínához és Kirgizisztánhoz közelebb lenni, illetve a régióban élő oroszokat jobban kívánta integrálni, nehogy a terület elszakadjon.

Nazarbajev politikája Oroszország és Kína mellett egy harmadik nagyhatalomra is nagyon odafigyelt, mégpedig az Egyesült Államokra, így jó kapcsolatot alakítottak ki a NATO-val is. A Nyugat és a Kelet közti egyensúlyozás a városfejlesztésben is érvényesül, hiszen az elnök a legismertebb nemzetközi építészeket, művészeket kérte fel, hogy meghatározzák az új főváros vízióját, és hogy az fel is épüljön. Ha pedig végigtekintünk azon, hogy a bő húsz év alatt mennyi minden jött létre, kétségkívül egyedülálló, sőt időnként lélegzetelállító képet látunk. Ennek fényében talán nem is annyira meglepő, bár egy európai országból szemlélve minimum különös, hogy 2019-ben a főváros ismét nevet váltott: azóta az egykori elnök keresztnevét viseli, ráadásul a Nur-Szultan jelentése: fényes uralkodó.

POSZTMODERN LEGÓ

Ha egy egyszerű Google-keresést indítunk arra, hogy „Nur-Sultan”, az első tíz találat közt megjelenik a The Guardian és a CNN egy-egy cikke. Előbbinek a címe: Welcome to Astana, Kazakhstan: one of the strangest capital cities on Earth, míg az utóbbinak: The world's weirdest capital city. De mitől is olyan különös, bizarr, sőt szurreális ez a város, már-már úrfilmszerű?

Először is attól, hogy tényleg a semmi közepén van. Aki repülővel érkezik, körülbelül egy órán át semmit nem lát, csak a pusztát, pontosabban a sztyeppét. Kazahsztán szinte teljesen sík terület, és ez a része különösen. Ennek persze előnye is van: könnyebb az építkezés, sokkal átláthatóbb lehet a városi struktúra, és mindig van lehetőség terjeszkedni.

Másik hasonlóság lehet egy úrfilmmel, hogy itt is nagyon hideg van. Télen akár mínusz 35–40 Celsius-fok is lehet, ezáltal ez a világ második leghidegebb fővárosa. Az első helyezett egyébként Ulánbátor, és csak a harmadik Moszkva. Helsinki és Reykjavík pedig már a dobogóra sem fér fel. Végül a harmadik bizarr dolog, hogy a Szovjetunió fennállása alatt ez a kietlen, hideg terület Gulag-tábor volt: a rendszer börtönbe zárt ellenségeinek feleségeit és gyerekeit telepítették ide.

Ehhez képest különösen meglepő és szinte sci-fi élmény itt, a sztyeppé közepén a legmodernebb felhőkarcolókkal, csillogó fém- és színes üvegepületekkel találkozni. Nem véletlen, hogy a The Guardian szerzői, Fraser és Kim szerint ez az egész egy posztmodern legóra hasonlít.

A posztmodern legó hasonlata különösen akkor szembetűnő, ha ellátogatunk a mini-Kazahsztán múzeumba. A kertben az ország látnivalóinak kicsinyített mása található, míg egy óriási zárt teremben Nur-Szultan kiterített térképe, rajta az emblemikus épületek makettjeivel. Ilyenkor látható igazán, hogy mennyire „vonalzóval” lett az egész város megrajzolva, az utaktól kezdve a lakóházakon át a látványos kormányzati épületekig. Ez a mérnöki precizitás részben Nazarbajev elnök víziójának, részben pedig egy japán tervezőnek, Kurokava Kisónak (Kisho Kurokawa) köszönhető.

A másik hely, ahol a végiggondolt tervezést megcsodálhatjuk, a Nemzeti Múzeum és azon belül is a fővárosról elnevezett terem. Itt nemcsak a korábbi fejlesztéseket lehet megnézni egy-egy képernyőn, hanem külön-külön monitorokat kaptak a folyamatban lévő, illetve a tervezett építkezések is. Ezekből a következő látszik: a hagyományos, szovjet gyökerű grandiózusság megmaradt, kiemelten fontosnak

tartották ugyanakkor, hogy az épületek egyben egyediek, különlegesen legyenek.

Jó példa erre a Szariarka (Saryarka) velodrom, a pályakerékpáros-edzéseknél és -versenyeknél készített épület, melynek teteje egy biciklisíkszerű. De ugyanígy említhető a zenei központ és koncertterem, mely voltaképp egy korsó. A művészeti akadémia, ahol mindenféle művészeti ágban folyik képzés, egy különleges formájú, sötétkék színű üvegpalotában kapott helyet. Utóbbival szemben pedig egy óriási piramis van, a Béke és Egyetértés Palotája. Hozzá kell tenni, ezek az épületek sokszor egyáltalán nem funkcionálisak, már ha egyáltalán nyitva vannak. Amikor e cikk szerzője 2018 júniusában Kazahsztánban járt, az utóbbi három mindegyike zárva volt hétfőn, és bizony a „vakolat” is hullott már egy-egy helyen. Ezzel szemben vannak nagyon is élettel teli építmények: a Google-keresés az „Érdekes helyek” kapcsán a harmadik helyen az említett piramist dobja fel, míg a második helyen a Han Satir (Khan Shatyr) áll, ami némileg meglepő módon egy bevásárlóközpont. Jelen írás szerzője sem nagyon értette, amikor a szállodában kapott egy várostérképet, hogy miért szerepel rajta a kiemelt látványosságok közt egy shopping center, de ha ellátogat oda az ember, azonnal megérti. A Han Satir ugyanis egészen különleges építészeti csoda, melynek dizájnja Norman Foster nevéhez fűződik. Az épület ugyanis egy sátor, ami már önmagában is merész vállalkás, ha tudjuk, hogy télen akár mínusz 35–40 fok is lehet. Ehhez képest az épület legfelső szintjén egy folyamatosan üzemelő strand van, de olyan, amelyhez egyenesen a Maldív-szigetektől hozták a homokot. Az eggyel lejjebbi szinten pedig egy teljes játéktér található, sőt egy kisvonal körbe is visz, így felülről is megcsodálhatjuk a bevásárlóközpontot. Ahol természetesen minden nagy márka megtalálható, olyanok is, melyek Budapesten nem kaphatók.

NÉVADÓ ELNÖK

A Google „Érdekes helyek” listáján az említett bevásárlóközpont előtt, az első helyen a 105 méteres Bajterek-torony áll. Ez olyasmí itt, mint Párizsban az Eiffel-torony – bár utóbbi azért magasabb a maga 300 méterével. A hivatalos verzió szerint a Bajterek egy modern torony, amely az élet fájának tetején elhelyezett aranytojás legendáját szimbolizálja. Más, némileg kritikusabb hangok szerint leginkább egy Chupa Chups nyalókára hasonlít. Bárhogy is, a torony skiccét maga Nazarbajev elnök rajzolta, és a torony tetején a látogatók megérinthetik a politikus aranyozott kézlenyomatát. Maga a torony azonban nem az ő nevét viseli – legalábbis egyelőre nem, és az idén januári tüntetések fényében valószínűleg hosszú távon sem fogja.

Annyi azonban kétségtelen, hogy más fontos dolgokat viszont elneveztek róla. Ilyen mindenekelőtt a repülőtér: Nur-Szultanban a Nurszultan Nazarbajev repülőtérén száll le a gépünk – Budapestről ma már közvetlen járatokkal is eljuthatunk a kazah fővárosba. Az ő nevét viseli az egyik, ha nem a legjobb egyetem is. Az is elmondható, hogy szinte minden épületben kint van a róla készült festmény vagy fotó, valamint egy híres idézet tőle.

A múzeumokról nem is beszélve: a Nemzeti Múzeumban rögtön a bejárat után, két nagy festmény közt, mely az ősi kazah népet mutatja, ott áll Nazarbajev. A Hadtörténelmi Múzeum aulájában pedig a kezdetektől végigkövethetők a régió híres harcosai az egyes korokban, például a hun katonák, míg a terem központi részén ő maga áll – ami persze akár magyarázható azzal, hogy elnökként ő volt a fegyveres erők parancsnoka. Ennél is érdekesebb az úgynevezett Első Elnök Múzeuma, hiszen Nazarbajev még él. Másrészt ugyan valóban ő lett az első elnök 1991-ben, de 2019-ig egyben az utolsó is volt, és a múzeum az utóbbi évnél már jóval

előbb megnyitott. Sőt, voltaképp már 1984 óta Nazarbajev vezette az országot, amikor az akkor még a Szovjetunió részét képező Kazah Szovjet Szocialista Köztársaság elnöke lett. Ezek után nem csoda, hogy saját elnöki palotája is kicsit hasonló lett a Fehér Házhhoz.

Még ha közel nyolcvanévesen az elnök át is adta a stafétát, mindezek alapján egy személyi kultuszra épülő diktatúra rajzolódhat ki. Ugyanakkor Kazahsztánban nincs tiltva a Facebook, mint Kínában, de még az Uber közösségi alapon szerveződő taxiszoftver sem, amit Európa több országából elzavartak a taxisok nyomására. A digitális szolgáltatások használata meglepően nagy mértékű, szinte mindenki mobiltelefonnal a kezében sétál és használ különböző applikációkat. Persze vannak, akik hozzáteszik, hogy ez is csak segít az itt élők megfigyelésében.

Bár sokak szerint Kazahsztánban diktatúra alakult ki Nazarbajev alatt, de annyi bizonyos, hogy ez nem jelentett zárt államot. Az elnök mindig ügyelt arra, hogy egyszerre kérje fel a legjobb nyugati és keleti szakértőket, ahogy az építészetben, úgy más területeken is. Mi több, ösztönözte a kazah fiatalokat, hogy tanuljanak külföldi egyetemeken, próbálják ki ott magukat, majd fordítsák ezt a tudást az ország épülésére. Ezáltal egyfajta fordított röghöz kötés valósult meg: nem arra kérik a diákokat, hogy akinek az állam finanszírozta a tanulmányait egy kazah egyetemen, az maradjon az országban, hanem az állam akár a teljes külföldi tanulmányi költséget fedezi

ösztöndíjjal, utána viszont feltétel, hogy hozzák haza a megszerzett tudást, legalább öt évet Kazahsztánban dolgozzanak. De egyre több olyan, ráadásul igen jó egyetem található Kazahsztánban is, ahol angolul lehet tanulni, vagy akár egyszerre három nyelven: angolul, kazahul és oroszul.

Szintén a diktatúrák sajátja a rend, ha sajátos megközelítésben is. A korábbi elnök kritikusa szerint ez a társadalmi egyenlőtlenségeket és a politikai és emberi jogok tiprását jelenti. Található azonban olyan megközelítés is, amely a rendet pozitív megvilágításba helyezi: Nur-Szultan az egyik leg tisztább város a világon, amit azonnal észrevehetünk a repülőtértől a központ felé tartva. Nap mint nap több száz munkás foglalkozik az utcák tisztításával és karbantartásával. Sőt, a legtöbb nagyvárostól eltérően a levegő is kifejezetten jó, ami egyrészt a város északi fekvésének, másrészt az óriási szabad tereknek köszönhető. Mi több, e cikk szerzőjének tapasztalata az volt, hogy ahová csak lehet, igyekeznek virágokat rakni, vagy éppen érdekes formákra nyírt sövényeket, növényeket, de még mesterséges, ember által épített erdő

is van a fővárosban. A környezetbarát közlekedést is ösztönzik: közösségi kerékpármegosztó állomások vannak a város több pontján, ami már csak azért is hasznos, mert a település kiterjedése óriási, ahhoz képest, hogy csak alig több mint egymillióan lakják.

Azt sem érdemes elhallgatni, hogy sok kazah legbelül sosem ismerte el Nur-Szultant (illetve Asztanát) fővárosnak. Nem véletlen, hogy a 2022. januári tüntetések gócpontja is a korábbi főváros, Almati volt, amely gazdaságilag még mindig sokkal jelentősebb város, mint Nur-Szultan. A kritikusok joggal vetik Nazarbajev szemébe, hogy grandiózus épületekre költötte a pénzt, de azt is csak a fővárosban, lényegében egy zárványban, egyfajta kirakatvárost létrehozva. Ezzel az illúzióval szemben, amint kilépünk innen, a valóság lehangoló, az egyenlőtlenségek az egyes régiók között megdöbbentőek. Sokan azt róják fel Nazarbajevnek, hogy abból a mennyiségű olajból, amivel Kazahsztán rendelkezik, némi túlzással az ország összes polgárának már dollármilliomosnak kel-

lene lennie. Ehelyett igen elterjedt a korrupció és a járadékvadászat, amiből ő és családja veszi ki a legnagyobb részt – szólnak a vádak. Sőt, utóbbiak szerint a közel nyolcvanévesen bejelentett visszavonulása valójában okos lépés annak érdekében, hogy majd egy többlépcsős átmenet végén is a családja maradjon a hatalomban. Persze ezen számításait most keresztülhúzhatták a tüntetések.

VISSZA A JÖVŐBE

Akad tehát jó néhány kritika, de a fentiekén túl egy bírálat még rendszeresen előkerül: mivel az egész ország az olajra épül, mi lesz, ha kifognak belőle? Nos, az országban nagyon komolyan gondolkodnak arról, hogy milyen alternatív energiára lehetne építeni. Ehhez kötődően átfogó kutatásokat finanszíroznak, innovatív technológiákat próbálnak ki, sőt ez volt a 2017-ben Asztanában rendezett világkiállítás témája is: „Future Energy – Solutions for tackling humankind’s greatest challenge”, azaz: „A jövő energiája – Megoldások az emberiség legnagyobb kihívásának leküzdésére”.

A jövő energiájával, ezen belül is leginkább a megújuló energiával foglalkozó múzeum ma is üzemel, mégpedig

összesen nyolc szinten. A kiállítás első emelete, a nemzeti pavilon megtekintése után egy lifttel a nyolcadik emeletre visznek minket, és felülről lefelé haladhatunk. A nyolcadik emelet a Smart City, a város erre vonatkozó, már működő és tervezett megoldásaival. A hetedik–második emelet sorban az űrenergia, a napenergia, a szélenergia, a biomassza-

energia, a kinetikus energia és a vízenergia. Természetesen mindegyiket különleges, interaktív formában mutatják be. Így például kipróbálhatjuk a súlytalanság érzését az űrben, vagy éppen beállhatunk egy szélcsatornába, saját magunkon érezve az egyes szelerőségeket, de akár napenergiával is irányíthatunk kisautókat. Ráadásul mindezt igazán különleges környezetben, egy fekete színű, óriási üveggömbben. A kiállítás a világ összes múzeumának mintát adhat, olyannyira szuperlatívuszokban lehet csak beszélni róla. De a költsége is ennek megfelelő volt. Ahogy a Foreign Policy egyik újságírója némileg cinikusan írta: Kazahsztán ötmilliárd dollárt költött egy halálcsillagra, és az még csak nem is lő ki lézert. A megújuló energiával függ össze a 2013-ban publikált városfejlesztési koncepció is. Az ebben megfogalmazott ambíciózus cél nem más, mint a kazah főváros bejutása a világ ranglista első ötven okosvárosa közé. Emellett cél az ENSZ fenntartható és okosvárosokról szóló sztenderjeinek elérése is, amit jelenleg csak Dubaj és Szingapúr teljesít.

Egy mozis példával élve, a Vissza a jövőbe című filmben harminc évet utaztak vissza az időben, majd harminc évet előre. Ha visszatekintünk, a kazah főváros elmúlt három évtizedben végbement fejlődése az egyik legizgalmasabb példa a közép-ázsiai régióban, de talán az egész világon is. A város lakossága az 1989. évi 289 ezerről 2020-ra már 1 millió 136 ezer főre nőtt. Ezalatt pedig olyan épületek emelkedtek itt ki, amelyekhez hasonlót a világban máshol nem nagyon lehet találni, és közben igyekeztek odafigyelni a fenntartható fejlődésre. Nem véletlen, hogy Nur-Szultan hivatalos szlogenje úgy szól: „A nagy sztyeppe fővárosa” („Capital of the great steppe”). De talán még pontosabb, ahogy a The Guardian cikke nevezte a várost: „a sztyeppék űrbázisa”. Ugyanakkor csak a következő harminc év ad majd rá választ, hogy mindez valós alapokon nyugvó építkezés-e vagy – ahogy sokan látják – inkább csak kirakat, káprázat és délibáb, fenntarthatatlan utópia. Na és persze az is kérdés, hogy egyáltalán Nur-Szultannak fogják-e hívni a települést, sőt, hogy egyáltalán ez marad-e a főváros. Egyetlen dolog biztos: jelenleg sokkal több a kérdés, mint a válasz Nur-Szultan és általában Kazahsztán kapcsán.

MB MAGYAR BRANDS 2021

MAGYAR MÁRKÁK HÍREI

A MagyarBrands Program küldetése ráirányítani a fogyasztók és a piac figyelmét a legsikeresebb magyar márkákra, valamint a legnépszerűbb, innovatív termékekre és szolgáltatásokra. Kiváló fogyasztói márka elismerést 350 márka érdemelt ki 2021-ben.

A **GYULAI** márka kedvelt hústermékei megújult külsővel, de változatlan ízekkel-értékekkel kerülnek a boltok polcaira. A Gyulai készítmények megszokott csomagolását, megjelenését korszerűsítették a fenntarthatóság jegyében. A csökkentett műanyag felhasználással a márka felelősen gondolt gyermekeink jövőjére.

Lehet-e jó illata egy fertőtlenítőszernek? Naná! A Szegeden gyártott **BRADOLIFE** nem véletlenül a kézfertőtlenítés szakértője. Termékpaletájában sokféle illat található, mint a kifinomult és elegáns kamilla.

A **KÖBE** megnyitotta második budapesti ügyfélszolgálatát a 1023 Budapest, Zsigmond tér 13. szám alatt, ezáltal az Ügyfeleknek már a pesti és a budai oldalon is lehetőségük van a személyes ügyintézésre.

A legnagyobb hazai tulajdonú kávézólánc és kávémarca, a **CAFE FREI** idén ünnepli tizenöt éves fennállását. Legújabb üzletük, a coffee to go koncepciójú Cafe Frei City február végén nyitott meg a Westend bevásárlóközpontban.

„2002-ben nem sejtettük, hogy húsz évvel később az ország második legnagyobb ásványvíz gyártójaként ünnepeljük 20. születésnapunkat, és a vásárlók egyik kedvence a család vize, a **MIZSE** lesz. Fejlesztés és fenntarthatóság, ezek a mi értékeink.”

A MAGYAR MÁRKA ÉRTÉK